

V
10.12.27
6.

2

IN
REVERENTIÆ
ET GRATITUDINIS
TESSERAM

11297. V. B. 6. 12.

V

DISSERTATIO
INAUGURALIS MEDICA
DE
HOMINIS
AETATIBUS

QUAM

PRO DOCTORIS MEDICINAE LAUREA
SUMMISQUE IN MEDICINA HONORIBUS AC PRIVILEGIIS
RITE OBTINENDIS
IN
ANTIQUISSIMA AC CELEBERRIMA
CAES. REG. UNIVERSITATE PATAVINA

PUBLICAE ERUDITORUM SUBMITTIT DISQUISITIONI

Antonius Franc. Car. Potozchnik

Cornelius Grajanus.

PATAVII

TYPIS VALENTINI CRESCINII

1834

Reddere qui voces jam scit puer et pede certo
Signat humum, gestit paribus colludere, et iram
Colligit, ac ponit temere, et mutatur in horas.
Imberbis juvenis tandem custode remoto,
Gaudet equis canibusque, et aprici gramine campi,
Cereus in vitium flecti, monitoribus asper,
Utilium tardus provisor, prodigus aeris,
Sublimis, cupidusque, et amara relinquere pernix.
Conversis studiis aetas, animusque virilis
Quaerit opes, et amicitias, inservit honori,
Commisisse cavet, quod mox mutare laboret.
Multa senem circumveniunt incommoda: vel quod
Quaerit, et inventis miser abstinet, ac timet uti:
Vel quod res omnes timide, gelideque ministrat,
Dilator, spe longus, iners, avidusque futuri,
Difficilis, querulus, laudator temporis acti
Se puero, censor, castigatoremque minorum.
Multa ferunt anni venientes commoda secum,
Multa recedentes adimunt: ne forte seniles
Mandentur juveni partes, pueroque viriles;
Semper in adjunctis, aevoque morabitur aptis.

HORATIUS
De Arte Poëtica:

IN=030000639

EXCELLENTISSIMO AC ILLUSTRISSIMO
DOMINO DOMINO
JOSEPHO L. BARONI
AB **ERBERG**

IN

LUSTAL ET OSTERBERG,

INCLIT. REGNI HUNGARIAE ORDINIS ST.

STEPHANI MAGNI CRUCIS,

NEC NON

CAES. AUSTR. ORDINIS LEOPOLDI EQUITI,

SUAE

S A C R A E

CAESAREO-REGIAE APOSTOLICAE MAJESTAT.

A CUNABULIS

CONSILIARIO INTIMO,

etc. etc.

V I R O
EXCELLENTISSIMO
SCIENTIA, ARTE, PERITIA
NEC NON
HUMANITATE AC BENEVOLENTIA
CANDIDISSIMA
PER SE JAM
N O B I L I
IN VENERATIONIS SUAE TESSERAM PIA CUM
DEVOTIONE HOC SPECIMEN INAUGURALE
OFFERT AC CONSECRAT

DEVINCTISSIMUS
AUCTOR.

EXCELLENTISSIME VIR!

Quem dira circumstantiarum necessitas
quinquennio in vasto Apollineae artis cir-
cumegerat mari, juvat tandem pacata
tempestate placidoque coelo optatum in
portum dirigere navim. En, solennis adesi
hora, qua cogitanti mihi quo pignore,
quo cultu, qua veneratione **TIBI EX-
CELLENTISSIME VIR**, cordis mei
observantiam testarer, nullum magis fau-
stum obvenire posset momentum, auspica-
tior occasio nulla! **TIBI ADORATI
CAESARIS FRANCISCI—O DULCE
NOMEN, POPULORUM DELICIÆ!
a CUNABULIS CONSILIARIO INTI-
MO**, qui solerti fervore atque consumma-
ta peritia patriae consilio coadministras
jura; — **TIBI INCLIT. REG. HUNGA-
RIAE ORDINIS ST. STEPHANI MA-
GNI CRUCIS, nec non CÆS. AUSTR.**

ORDINIS LEOPOLDI RARUM DECUS; TIBI, *cujus tot tantaque de patria sunt merita, ut versatissimi oratoris facundiam facile superent; TIBI, inquam, has debilis laboris Primicias sacras cupio.*

Monitorum, quibus TANTUS me cumlasti, memor, aliisque obstrictus officiis, eo tandem adnitendum mihi fore credidi, ut justissimae gratitudinis summaeque erga TE reverentiae monumentum palam fundarem. Inest enim tantum deliciarum publico sacramento gratum profiteri animum, quod verbis exprimi nequit. Hoc singulari illi, quam semper erga TE alui, observantiae; TUÆ, qua me honorasti, benevolentiae, et magnanimitati illi singulari, qua me jam ab ephelis Medicinae studiorum prosequi dignatus es, adscribas rogo: quae etsi tantilli ingenii foetum TUO nomine haud dignum offerunt; pro testimonio tamen, spero, valebunt, quo enitar studio, ut nullam praetermittam occasionem, pro monitis TUIS, quae sagacissima protulisti mente, GRATIAS TIBI AGENDI MAXUMAS.

Accipe itaque VIR EXCELLENTIS-
SIME, fronte, qua olim nuperque me ex-
cipere solebas, serena et benigna hoc ob-
servantiae pignus, - candidissimum ἀντιπε-
λαργήσουτος symbolum! Sinas, precor, ut
quam TUI NOMINIS CLYPEO muniri
indignam non habuisti, exilis opella exo-
platatum patiatur ornamentum. Etsi naevi
quidam adhaeserint, juvenem medicum be-
nigne excuses, sunt enim humana. Ut ut
desint vires, tamen est laudanda voluntas,
hac enim contentum TE auguror.

FAXIT DEUS TER OPTUMUS MA-
XUMUS! ut in commoda patriae, in con-
servationem NOBILIS FAMILIÆ TUÆ,
in bonorum solatium, in muneris publi-
ci ornamentum diu vivas incolumis sos-
pes; ut cumuleris omnibus illis honoris
spoliis, quae TUÆ debentur virtuti. SIS
diu adhuc NOBILI PROSAPIÆ TUÆ
honosque decusque! -- Ego vero non de-
sinam, me totum pro humeris publicae sa-
crificare saluti, TUOque patrocinio qui
dignus evadam omnibus adnitar nervis,
Attica fide feralem ad tumulum usque

*TUI memoriam, Ambrosia alende FAU-
TOR, conservaturus sancte spondeo.*

EXCELLENTISSIMI NOMINIS

TUI

**OBSERVANTISSIMUS
AUCTOR**

LECTORI SALUTEM!

QUEM SCIENTIA ET ARS MANU TRIBUUNT LARGA, summum honorem antequam attingere datur, DOCTORIS Medicinae Laurea, qui digni habeamur, coronamur, cathedramque doctoralem adscendere licet; leges Majorum ex objectorum Myriade quid in lucem proferre ab annis dictabant et dictant. Quam sanctionarunt, hanc venerabundi legem sequi dum in animo fuit, magnas obviam vidimus venientes rupes, ascensu difficilia cacumina summa labore periculisque stipata multis, perpendendo una ex parte juvenem medicum, qui Hippocraticarum quinquennio vix valedicens scholarum ludo, tantam et tam vastam ex altera parte et seculorum eruditioni vix ac ne vix quidem convenientem, quibus esset supersedendum, et sanae et aegrotantis naturae jure sylvam offendit notionum divinarum. Quid vero pro dissertatione inaugurali simus selecturi, hinc indeque statutis satisfacturi nubila molientes mente, regulas Hygienes speciales omittendo, quum celeberrimorum virorum, uti

FISCHER, HENKE, RAMINGTON, SCHRÖ-
TER, BURDACH, HARTMANN, opera per-
pulchra commentaque stupenda in auxilium fuis-
sent tracta, omnium primo de HOMINIS ÆTA-
TIBUS notio physiologica ad nostrum scripulum
usque, quem nancisci debuit, valore haud excul-
ta, praeplacere visa est; praeprimis quando ad-
dimus, pathologo non minus ac therapeusin mo-
lienti summopere fructiferam evolutionem organis-
mi humani physiologicam ejusque revolutiones
inter et quae ad statum hominis morbosum spec-
tant perspicuam esse necessitatem. Omne vivit,
omne natura sua aliam vitam. Ad vitam duo
concurrant factores oportet, factores ex princi-
piis naturae generalibus conferti, quae quidem
unam eandemque semper et ubique habent es-
sentiam, ideale imponderabilis, diversa tamen in-
ter se confluunt relatione diversum constituendo
productum, diversam vitam. Talis scala esset ab
electricitate, a luce, a magnetismo, qua potentiis
sensibus nostris subtilissimis, ad hominem perfec-
tissimum usque, et in homine ipso a textu cel-
lulari ad systema sensiferum usque; unde fit, ut
omne systema, omne organon, omnis partiuncula
sua coronentur vita, suo modo aegrotent, suo
modo morbosa tractentur, suo modo reviviscant
in pristinam vitam. Talis ratio observatur in pro-
gressu et regressu vitae humanae, quae certas
adamat periodos ac determinatam sub quavis con-
ditione et normali et a norma deflectente aliam
iterumque aliam praesefert faciem; quae omnia
cautum nonnisi medicum in diagnosi, therapia
aeque ac prognosi ducant oportet. Licet nos

salem philosophorum invenisse nec somnare audeamus, gaudemus tamen auctorum recensitorum opiniones, et quae cogitarunt et protulerunt, in proprium sanguinem, quantum vires tulere, conversa publice tradere posse, systema quoddam organicum, ut ita dicamus, enucleando huicque aedificium vivum superstruendo. Ast exiguas velis respicere vires precamur, precamurque, et quod magis, acuto ne secemur ungui! —

Pa tavii Nonis Januarii anni 1834.

AUCTOR

§ 1. **V**ires, quarum concursus e diametro sibi oppositus vitam ponit, materiam iisdem animandam determinat, determinanturque ita, ut cujus in causa sunt, processus vitalis a primo vitae germine ad eandem in alias formas labentem, continua inter formationem et destructionem lucta esse non tantum videatur, verum etiam secundum mentes omnium ferme naturae scrutatorum jure sit, magnam fovens cum anni temporibus teraeque circa axim propriam rotationibus analogiam, tali pacto, ut quaedam stadia ejusdem processus biotici, licet non distincta, distinguere valeamus, quibus stadiis in homine, quem scrutari contendimus, **AETATUM** competit nomen.

§ 2. Nec desideratur aetatum singularum notio- nis momentum sat grave in morbo et cognoscendo et determinando non minus ac in aetiologia; nam homo a primae vitae horis per scalam quasi crescens, florens, decrescens ac ad elementa sua, quorum soboles fuit, retrogrado descendens pas-

su pro singulo vitae momento variam et quoad vires et quoad massam organicam rationem habens, variam etiam et tam multifariam ad res externas relationem, hinc et dispositionem ad morbos offerat oportet.

§ 3. Quam primum determinatas ac distinctas vitae periodos habuerimus, luce medicina gaudebit divina; ast haec nosse desideratur, relinquenda nepoti. Tali vero rerum positione jam non mirum, cur physiologi varii variam aetatum divisionem habuerint, limites vero uniuscujusvis relinquerint dubios.

§ 4. Inter reliquas, quas omnis aevi medici aetatum statuerunt divisiones, quae fundatur in Triade compositionis organismi ex systematum triplicitate, tanta revera mentione illam dignam non esse, lubenter censemus, ac neutericorum praepriis quorundam futilis subtilitatis, proh dolor, nimis amantium opiniones praeseferunt! Secundum horum argumentationes sex aetatum stadia assumenda suadentur, quorum tria vitae crescenti, alia tria vitae tribuuntur decrescenti. Ast reliquis, quae huic distinctioni opponi a nobis possent, verbis Immortalis NOSTRI HARTMANNI omissis, adducere tantum placet, limites, quibus vitae decrescantis stadia a se invicem rite separentur, a perspicacissimo etet physiologicarum rerum gnaro desiderari.

§ 5. Aliam igitur divisionem, quae sanae rationis principiis atque ab experientia suffultis innititur argumentis, proponere juvabit, quae certe, licet non expeditissimae eruditionis, naturam tamen scrutantis animi notam praeseferret. Hac de causa,

ut systematio quodam ordine progrediamur, omnium primo fines extremos, inter quos vita tamquam lucidum sidus ab Anatole versus Hesperum movetur, origo et extinctio vitae sunt. Persolvit autem cyclum suum vita eo ordine, ut mox sursum tendat, mox aequilibrium inter adscensum et descensum teneat, mox iterum deorsum vergat, ut igitur vita cum Aurora, meridie et vespere summam ac pulcherrimam foveat analogiam, atque tria generalia et primaria exhibeat stadia, quae sunt;

Stadium } incrementi,
 vitae perfectae,
 decrementi:

Ast haec distinctio quum nimis sit generalis, verissima attamen, alia adhuc stadia addere volumus, ideo autem stadia dicta, quum aetates mox adducendae, propriis manifestationibus ac characteribus, sint distinctae, clariori luce foenerata putamus. Tali autem respectu habito, vita sex aetatum agnoscit stadia:

- I. Aetas foetus.
- II. » infantilis.
- III. » puerilis.
- IV. » juvenilis,
- V. » virilis.
- VI. » senilis.

Aetas foetus.

§ 6. Aetas foetus, embryonatus, *Foetusleben*, *Leibesfruchtalter*, illud audit vitae stadium, quod a conceptione ad partum usque persolvitur, atque vitam plasticam κατ' ἐξοχήν et in concreto manifestat. Partus autem legitimus humanus terminum auscultat in fine noni mensis solaris, vel decimi lunaris, ut igitur foemina per triginta octo usque quadraginta hebdomades, seu per ducentos sexaginta quinque usque ducentos octoginta dies uterum gerat gravidum; foeminarum tamen plurimae ducentesimo septuagesimo tertio die a conceptione fructum excludunt. Mulieres primiparae vero, irritabiles nimium aut plethoricae una hebdomade citius; graciles contra, debiles, rigidae nimium et phlegmaticae aliquot diebus serius pariunt.

§ 7. Quum vero embryonatus per gradus tantum formationis et perfectionis ulterioris dignitatem acquirat: hinc pro fixis punctis atque cardinibus, praeceuntibus et physiologis et obstetricariis, in embryonis vita conspicuis, menses assumimus, singularem atque iterum singularem vitae manifestationem praeseferentes.

Ovum.

§ 8. Initium vitae est momentum, et momento absolvitur omne vivum; quemadmodum in columna Voltaica per contactum poli utriusque oppositi extricatur scintilla momento, quasi in temporis

intervallo sensibus non percipiendo, imponderabili, sit venia verbis, nam sunt humana: itaque momento conceptionis jam ponitur vita et est jam vita, et ultra hoc momentum jam perfectio ulterior vitae datur.

Ovum aut potius vesicula in ovario superveniente spermate virili rumpitur, probabiliter praegressa jamjam fructificatione. Aliquot horis imo et diebus post concubitum fluidum fructificatum ovi in tubis Fallopiis per motum quemdam peristalticum eorundem in uterum defertur. Quamprimum tubae Fallopianae in functionibus suis impediuntur, embryo in cavo abdominis, in tubis Fallopiis ipsis, in ovariis etiam figit suos natales partum producendo extrauterinum. — In utero ante omnia fluidum quoddam mucosum videre solummodo est; vergente vero in finem die decimo septimo polaritas introrsus conspicua extus patet. Formatur antinomia solidum inter et fluidum, tegumen inter et nucleum, quae differentia posita catenam constituit galvanicam in ovo locum habentem. Ovum nimirum qua trinitas ex embryone, fluido et tegumentis ovi considerari debet; ovum forma gaudet sphaerica: et omnis vivi animalis primitiva forma est sphaerica. Fluidum jam perstabat; polaritate enim accedente ponitur existentia duorum corporum differentium solidorum, ponitur embryonis et membranarum ovi vita. Fluido se insinuat membrana serosa, Amnion, *Schafhaut*, diaphana, secernens, glabra; extus versus sequitur membrana fibrosa, Chorion, *Lederhaut* dicta, densa quippe et solida, initio albicans pellucensque, serius evadit opaca et fla-

vida, duabus constans lamellis unitis textu celluloso perreptato arteriis vasisque copiosis cum vasis umbilicalibus et placentae cohaerentibus. Interna chorii lamina (chorion laeve) cum amnios tunica subjacente ope cellulosa conhaerens tenerae et rarae. Lamina exterior chorii (chorion fungosum seu frondosum) copiosis filamentis vasculosis primis exornatur mensibus, quae ope deciduae reflexae et hanc tunicam cribriformem transeundo cum vasculis et villis tunicae conjunguntur uteri caducae. Primis duobus mensibus filamenta haec per ovi superficiem cernuntur omnem, crassiora tamen et densiora ea adparentia parte, qua ovum cum utero jungitur, ubi pedetentim in placentae partem vertuntur foetalem. Observatur mensibus graviditatis primis chorii ambitus major quam amnios, unde nascitur intervallum repletum humore crystallino liquori amnii simili. Post secundum mensem vero intima ovi tunica vasis destituta conspicuis celerius quam media crescens, tali enim pacto fit, ut spatium intermedium cum humore dispareat, licet rarius contingat, ut, inflammatione facile praegressa, coluvies aquosa adsit in partu maturo, unde aquae spuriae.— Simul ac ovum in uterum defertur, subinflammatorius quidem status, si ita dicere fas est, in utroque exoritur, ut utrobique filamenta ramosa et cruenta, seu villi efflorescant, originem a coagulabili sumentes lympham ovi membranam constituendo externam, quae abit in tunicam mollissimam, vasculosam, retiformem duas exhibentem lamellas, quarum pagina interior Decidua reflexa compellata, tenuior, cellularis et

cribriformis, initio ex ipso ovulo propullulat, serius cum uteri caduca confervendo totam ovi obducit superficiem; externa econtra, Decidua Hunteri, s. Caduca uteri, *Hunterische Haut*, dicta, uteri vera est efflorescentia, totum ejus cavum, ostia tubarum et internum colli orificium, si excipere mavis, vestiens. Est enim externa haec membrana primis temporibus crassior, copiosioribus instructa vasculis, sit temporis tractu tenuior, cohaeret magis cum utero et vasa ejus sanguifera, eo loco excepto, cui placenta adhaerescit, retrahuntur. Filamenta enim deciduae uteri sese jungendo cum villis ovi verum nexum ovum inter et uterum efficiunt. Tertio graviditatis mense ovum mole auctum totum explet uteri cavum, hinc et paginae dictae cum chorio arctius necuntur, ut ita unam fere tunicam constituent, licet ejus vestigia apud foetum maturum in externa chorii facie adhuc videnda, particulis iis, quae utero adhaerent, cum lochiorum eliminandis fluxu. — Quando plures adsunt foetus, plurimum quivis distincta gaudet amnios et chorii tunica; decidua vero reflexa in plurimis communis esse consuescit. — Omnes ovi tunicae nervis destituuntur, nec igitur sensibilitate vel ad matrem, vel ad foetum referenda gaudent. —

Placenta.

§ 9. Constituit placenta vinculum peculiare foetum inter et matrem, corpus referens spongiosocarnosum vasis innumeris textu celluloso conjunctis conflatum, orbiculare, 6–8 poll. in dia-

metro emetiens, in medio 12-15 lin. crassum, periphaeriam versus tenuius, caducam uteri inter et charion positum, utero vario in loco adhaerens facie convexa, foetum respiciens concava. Videtur placenta 8. formari hebdomade, quo tempore vesicula umbilicalis, primum alimentum facile praebens, mole minuitur. Constat placenta partibus duabus: portione uterina una, foetali altera; quarum prior tum formatur, quando decidua crassa vasis uterinis uberius propullulanti-bus, in adhaesionis loco incrassari firmissime coalescere cum utero incipit, quod post 8. circiter hebdomadem contingere consuesit, — secunda econtra oritur ab ipsis vasis umbilicalibus chorion perreptantibus fungosum, ac deciduam transeuntibus reflexam et villis ejus tunicae filamentisque. Secundo enim mense vasa umbilicalia augentur magnitudine, minuuntur villi in reliqua ovi superficie, et augentur illi, qui adhaesionis loco respondent, atque chorii pars utero contigua in placentae partem explicatur foetalem. Vasa umbilicalia ad placentae centrum fere recedunt, moxque in ramos plurimos chorii involucreo munitos dispescuntur et vertuntur in parenchyma partis foetalis, quorum singulus in surculos minores dividitur ramus, formantur lobi convolucro capillarum conflati vasorum, suntque venae cum capillaribus arteriolis infinita junctae anastomosi. Nervi non reperiuntur, nisi organici, cum vasis sanguiferis decurrentes, unde placenta omni destituitur sensu; vasa autem lymphatica in parte placentae uterina manifesta sunt. — Transitus humoris ex placentae parte uterina in foetalem

ad nostrum usque scripulum perspicuus desideratur, quem tamen ad mentem celeberrimi Lenhossék membrana decidua reflexa ponat, ut igitur vasa capillaria sibi mutuo inosculentur, vel penetrabilis tunicarum indoles communionem praebeat; non tamen talis est iste nexus, ut normali in statu haematis admittat com meatum. Verum enim vero patet communicationis necessitas e placentae functione, e relatione matris ad foetum eque transitu nonnullarum substantiarum e corpore materno in liquorem amnii foetumque ipsum.

Funiculus umbilicalis.

§ 10. Observationibus ducti edocemur, funiculum umbilicalem tum demum explicari in embryone humano, quando placenta formari incipit, prima vero aetate ductum amphalo-mesentericum e vesicula umbilicali, qua peculiari ovi parte, emergentem, vices ejus agere, nulli non censemus. Componitur funiculus hic duabus arteriis utrinque ab arteria hypogastrica ortum ducentibus, unaque vena;—piores umbilicum trajiciendo in tenero embryone rectius incedunt, in adultiore gyros circa funiculi axin describunt, placentam vero adtingentes in ramos secedunt radiatos, qui in comitiva ramorum venosorum lobos efficiunt. Post partum arteriae umbilicales ab hypogastrica ad umbilicum tendentes mutantur in speciem ligamenti.—Qui arteriarum perpetuos sistunt comites, surculi placentae venosi invicem confluentes sinus formando frequentes flexuosoque itinere procedendo in venam uniuntur umbilicalem

valvulis destitutam, quae inter arterias ad umbilicum tendit, quo transgresso in venae portarum ramum evacuatur sinistrum. — Cinguntur vasa adlata textu celluloso spongioso septulis diviso cellulosis materiaque repleto gelatinosa, accedit denique vagina serosa ab amnios tunica producta. An vero urachus verum sistat canalem, qui urinam ad alantoidem, quae in homine disputatur, ferat, an vero potius ligamentum sit aut vas lymphaticum, adhuc inter iudices lis est. Quos Vieussens funiculi nervos adesse contendit, neotericorum nondum detexit sincera anatome.

Circuitus sanguinis.

§ II. Quemadmodum embryo per metamorphoseos gradus transit varios, donec statum adtingit perfectionis; ita et haematis cursus foetus aetate varia varius erit. **CIRCUITUS ORGANA** quando formari incipiunt, dum cor nempe canaliculum simplicem ac contortum offert, et arteriae cum venis necdum confluunt, circulus clausus deest, et ut in plantis observandum, humor vitalis sursum tantum deorsumque movetur. Prout autem cor magis explicatur et vasorum termini anastomosi incipiunt conjungi; ita et sanguis in circulum ferri inchoat perveniendo pedetentim eo, ut, qui mammalibus, necdum pulmonibus respirantibus, proprius est, circuitum consequatur, fovendo tamen aliquam analogiam cum, qui in piscibus et amphibiis obtinet, sanguinis motu, prout placentae functio cum bronchiorum congruit munere. — Cruor igitur vitalis restauratus in placentae parte

foetali atque a surculis venae umbilicalis receptus per communem funiculi truncum in cavum delatus abdominis, ubi potior ejus pars per hepares transeundo ab phlogisticis purgatus principiis in venam perducitur cavam adscendentem. Per utramque cavam haema dextro traditum sinui cordis, partim indolis venosae, arteriosae partim, aliam ac in homine nato ingreditur viam; aptus enim pro vita alenda sanguis, pulmonibus aërem nondum spirantibus, in corpus pellitur universum.

Huic fini respondens invenitur sinuum machinatio, cava enim haec foramine ovali minus clauso patens fovet commercium, et valvula Eustachii in tenariori embryone adeo ampla observanda, ut omne fere haema versus ovale dirigat foramen, quo fit, ut in teneriori foetu omnis pene cavarum sanguis in atrium cordis sinistrum indeque in aorticum ventriculum atque aortae ope in corpus feratur universum. — Dum autem serius valvula Eustachii minuitur, augetur illa foraminis ovalis, talique pacto minuto com-
meatu inter sinum utrumque sanguis cavarum ostium versus venosum ventriculi pulmonalis pellitur, ut ideo in foetu maturo vix aliquis sanguis e dextro in sinistrum veniat sinum; nullus vero ex hoc in illum redire possit. Contracto hinc ventriculo dextro, qui per foramen ovale in sinistrum cor traduci non poterat, sanguis in arteriam projicitur pulmonalem, ob pulmones vero adhuc densos, collapsos, aëre nondum diductos maxima sanguinis pars per ductum arteriosum Botalli, qui ex arteriae pulmonalis trunco, antequam finditur in ramos, ortum ducens aortae inseritur sub

arcu ejus magno, ut in omnem corporis deferatur partem. — Cum enim e pulmonibus paucus redeat sanguis et, qui ad maturitatem magis accedit, in embryone vix aliquis cruor ex dextro in sinistrum feratur sinum; aorta pulmonali arteria minor existit, crescit vero ejus amplitudo a loco insertionis ductus arteriosi. — Qui in capillari systemate corporis universi, pulmonibus non exceptis, sanguis incipit niger ad dextrum tendens cordis sinum, qua via sanguis in placenta restauratus per heparque viam legendo (quod viscus et suam ad dephlogistisationem cruoris non conferre symbolam non queat) ei admiscetur. Sanguis arteriarum hypogastricarum arterias producentium umbilicales in visceribus ventris oxygenio privatus humori similis reditur venoso, quam tanquam pulmones veneratur foetales, in placentam ut restituatur, defertur; — en et functionem placentae notabilem! Alia vero circuli datur ratio postquam foetus utero enixus respirat, quod serius exponemus.

§ 12. Nimis arctis temporis sortisque detenti angustiis foetus quoad menses singulos gradarias evolutiones praetereundas putamus. Sapere sat sit, ab omni primordio embryonis vitam mere organicam esse; sapere sat sit, reproductivam vim eo majorem esse, quo inferiorem perfectionis gradum tenent corpora organica; quare et humano embryoni varios perfectionis gradus transeundos naturae dictant leges, quibus obediens embryo eo majora capit incrementa, quo propior est origini suae: absolvitur enim embryonis vitae processus pari generatim ratione, ac in homine a-

dulto ex vita plastica tandem vitae animalis emicat restauratio. — Foetus nunc eum nactus perfectionis gradum, ut propriam vitam vivere queat, naturae externae influentiis expositus, quem jam pondere suo sollicitavit, utero excluditur matris NOVUSque homo mundum intrat, inter ploratus ejulatusque novam salutans vitam. In quod autem tempus partus legitimus incidat, supra monuimus; rarum est, ut partus praematurus signa status imperfecti non prodat. An autem foetus ultra terminum legitimum in utero commorari et vivus tandem nasci possit, quem partum serotinum vocant, inter iudices disputatur.

Dispositio in morbos.

§ 13. Nonnisi vivum aegrotat; — ut igitur morbus vita absente cogitari nequeat: foetus vivit; ut igitur morbus in foetu cogitari queat; vivit vero foetus vitam organicam; ergo et morbi foetus vitae pro maxima parte organicae insidiantes sub titulo organicorum veniunt: hinc foetui praecipuam in deformitates et vitae plasticae errores dispositionem inhaerere patet.

Aetas infantilis.

§ 14. Homo neonatus respirandi et lac ex papillis mammarum sugendi officium suscipit, sed instinctu ductus, ut quidam volunt in rebus physiologicis dissertissimi. Primus vero actus inspirationem sistit contractione nonnisi diaphragmatis positam hacque verosimiliter accedente atmos-

phaera antea sollicitata. Inspirat vero pulmone sinistro prius pulmo dexter, quoniam ramus bronchiorum dexter amplior et brevior est sinistro. Pulmones repetita ac profunda respiratione evadunt leviores, fiunt spongiosi, innatant aquae. — Cum primo respirio magna orditur et in mixtione chemica et in haematis motu revolutionum cetera: praevaletia carbonii evanuit in latice cruento, qui azoto et oxygenio redditur ditior, magis ruber et in coagulum pronior. Quemadmodum pulmones eorumque vasa haematophora per inspirationem extenduntur; ita haec majorem sanguinis copiam sibi adliciunt ita, ut ex atrio dextro in cameram cordis dextram (ventriculum dictam pulmonalem) et inde in pulmones deferri debeat. Valvulis foraminis ovalis ultimis mensibus jam sibi adproximatis, eadem ob sanguinis ex venis pulmonalibus in atrium sinistrum torrentis sanguinis undam magis adhuc sibi approximantur ita, ut paulatim concrecant, quamvis non semper perfecte. Sic et sanguis ex arteria pulmonali propter adtractionem vasorum capillarium pulmonum iter suum per canalem arteriosum non amplius sumit in aortam; hic igitur canalis ope contractilitatis contrahitur, concrecit formatque ligamentum aortae pulmonali punctum praebens fixum. Arteria umbilicalis antagonismum servat cum pulmonali arteria, placentae instar et pulmonum. Quemadmodum igitur in respiratione sanguis in arteriam pulmonalem prorumpit, nec paucissimus in arteriam abit umbilicalem; respirio autem iterum confuso, haec sursus sanguinem ducit. Vasa umbilicalia contrahuntur, concrecant

ligamenta formando, quum econtra major sanguinis quantitas ad extremitates currat inferiores. Hepar nonnisi sanguinem accipit abdominalem; vasa, sanguinem illi quae adducebant umbilicalem, perstant aperta radices solummodo systematis venaeportarum formantia clausos. Quoniam vero tali pacto minor sanguinis copia intrat jecur, concrescit nunc temporis et canalis venosus Bottalli;—pulsus neonati in minuta 140 ictibus aestimatur.

§ 15. Inter partum pressio, accedens alterum quoddam medium in cutem agens, aëris in pulmones infensilis intratio, queis infans dolose dolorificeque excitatur; his vero in eodem et reactio evigilat, cujus ope per vices fulminis ad instar pristina sua existentia redimitur vegetativa acquirensque, quam manifestat, autonomiam. Sanguis cum substantia musculari in contactu oxygenius confert, ut motus reddantur vividiores. Prima enim actio muscularis doloris est expressio, ejulatus vagitusque, primus cum mundo externo, quos produxit contactus. Altera musculorum actio evacuatione urinae et foecum manifestatur, quae ultimae nec solidae, lividae per aërem ut plurimum viridescentes cernuntur. Hae vero evacuationes pressione diaphragmatis una cum musculis abdominalibus in intestina sub inspiratione excitantur, talem habentes rationem, ut vesica plena in neonato cadavere, id non vixisse post partum signum praebere possit. Lucis in oculum stimulus repetitas post se trahens quammaximum sternutationes. Variis his evacuationibus non tantum universum systema musculare conquatur major-

que activitas in fisdem ponitur; verum etiam membranae mucosae, caveam narium, tubum entericum viasque uropoëticas amicientes easdem obtegente humido liberantur adque altiorem excitantur actionem. Nunc demum infans musculorum ope sugit, nutrimentum ab actione matris organica paratum praeparatumque assumit. Quod suctioni interpositum est, tempus dormiens absolvit, quo somno manus pedesque adtractos tenendo jacet, ac si ovo uteri esset inclusus. Integer ejusdem status praeter koenaestheseos sensum, qui actionem exserit, nullum adhuc offert sensum vigentem, quum paulatim demum reliqui evolvantur sensus.

§ 16. VITAM INFANTIS VEGETABLEM, ut ita dicam, sequitur nunc major sensibilitas, et quando acephalon inter parietes uteri degere ac incrementum capere potuit, paucis horis post partum tetra punitur morte. Septimana circiter tertia evigilat auditus, infantis in sonum dirigitur intentio; paulo serius oculus fit magis activus lucem capiens, cujus stimulus voluptatem adfert. Major itaque oritur communitio cum rebus externis, exsurgunt paulatim perceptionum distinctiones, praeparanturque futurae mentis functiones. Mense 6. elapso vita manifestatur mentalis magisque redditur distincta, infans cernitur hilarior, attentior, res discernit ambientes, noscit matrem aliasque personas pluries sibi obvias, prodit affectus, gaudium, amorem, timorem.

§ 17. Pari tempore motus videntur, et, quam omne ingratum ploratu amovendum tentans manifestat, autonomiam quandam servaturus alius re-

pudiat auxilium, quo magis motus increfcit. Oblata re amoena movet rifum, aut et fonum eo conjungere potest. Mufculorum mobilitas agilitate multifaria extremitatum manifeflanda paulatim ad organa vocis tranfit.

§ 18. Praevalet in hac periodo reproductio fenfim fenfimque decrefcens, quo magis homo ab originis momento recedit. Omnes partes magis in longum extenduntur; elongantur vafa novaque producuntur; et quo folidiores magisque autonomae partes fiunt, eo majorem ex corde procedenti vi expansivae refiftentiam opponunt, ac eo ferius et minus diftincte perficitur incrementum. Senfibilitas infervit incremento, unitatem et fymetriam in formationes ponens. Minoris autem illud incrementum eft notae in organo vitae centralibus, corde nimirum et cerebro, ita, ut cor relatim cum reliquo corpore primo vitae anno fextuplo majus fit ac in ftatu perfecto, nec non caput tertiam adhuc aut quartam integrae corporis longitudinis partem fiftat, quum in adulto octavam tantum efficiat partem. Majorem partes accipiunt, quam antea, fanguinis copiam, magis etiam evolvendae; antagonifticam vero fanguinis copiae et incrementi in ceteris organo retardationem obfervare licet; quo fit, ut volumen earundem aut absolute, aut relative minus reddatur. Arteriae faciales jam capaciores faciem excolunt. Ob minus fanguinis quantum hepar volumine decrefcit, pulmonibus econtra eo magis excultis. Organa fecretoria nullam cum rebus ex-ternis relationem foventia corrugantur, organo interim, quorum ope in mundum abfol-

vitor reactio externum, perfectionibus. Haema ad pelvim et extremitates potius tendit ac adcaput, inde aequilibrium praeparando. Incrementum columnae vertebralis et extremitatum in longum nonnunquam silens; nonnunquam tardius; nonnunquam celerius procedit, quam rationem muscoli voluntatis auscultant at involuntarii reproductionem servantes muscoli characterem exiguae, sed aequabilioris manifestant vitae. Intestina lata capacitate augentur, ventriculus in longum protrahitur et appendix vermicularis in intestino caeco ulterius formatur. Derma in partu caerulescens magis, post respirationem absolutam aequabiliter cernitur rubrum. Arteriis facialibus magis magisque evolutis cavisque ossium faciei magis excultis, cutis genarum vividiori tingitur rubore, ac in ceteris corporis plagis. Lanugo paulatim disparet, cui succedunt capilli. — Ossa magis magisque consolidantur; concresecunt fonticuli, quorum maximus ossa frontalia inter et vorticem ut plurimum, post annum se claudit. Quorum 4. jam embrionatus mense germina etsi tenerissima conspicienda veniunt, dentes in caveis suis crescunt eadem scilicet ratione, ut radices eorum prolongentur ossificenturque ita, ut ob impedimentum, quod radici fundo processus ponitur alveolaris, magis magisque sursum tendat corona marginem maxillae superiorem, membranam oris mucosam, nec non interpositum textum cellulosum premendo; quo fit, ut vasa harum partium nutritia comprimantur atque vasis lymphaticis absorbeantur; dentes crescentes has igitur partes paulatim perforant, donec post nativitatem mense

6., 7. aut 8. in conspectum veniant. — Perforationis exordium in maxilla observatur inferiori, quum dentes correspondentes in maxilla prorumpant superiori rato ordine ita, ut post 6. circiter mensem uterque adpareat dens medius incisivus maxillae inferioris, quem maxillae superioris brevi sequitur correspondens. Uno aut duobus mensibus elapsis conspiciuntur ambo incisivi externi in maxilla inferiori, dein in superiori. Infans, viribus digestricibus insimul incrementum captis, masticat; quo temporis momento lacti materno valedicendum, vegetabili, nutricao et eupepto cibo alendum esse sapiens monet natura. Sub initio anni secundi primus prorumpit dens molaris; duos circiter menses post dens caninus, s. angularis, s. cuspidalis; vergente anno secundo tandem secundus in lucem emergit dens molaris. Tali pacto duorum plerumque annorum infans dentibus 20 infantilibus, lactantibus dictis, instructus incedit. Maxillis enim in dies magis magisque per eminentiam in longum crescentibus annum 4. inter et 6., qui permanentes jam audiunt, dentes proveniunt maiores majores, (aliis bicuspidati) in quovis latere bini. —

§. 19. Ossibus et musculis extremitatum inferiorum anno primo validius, ac in utero, nutritis, viribus noviter acquisitis, in motum autonomum infans nisu ductus magis utitur versus finem primi aut initio anni secundi. — Quadripedum instar nunc serpere tentat, musculis extremitatum inferiorum praedominium nondum tenentibus. Jamjam erectum didicit servare corpusculum eoque aequilibrium sustentare, quod per-

ficiendi non tantum ob praedominium musculorum flexorum ei impossibilitas erat, verum et ob nimis grande caput ejusque pondus, ob columnam vertebralem debilem adhuc, nondum sufficienter ossificatam curvatamque; ob minus perfectos ossium vertebrarum processus spinosos; ob defficientem sat amplam in pedibus basin, nec non ob pelvin minus evolutam, cujus axis horizontem spectat. Per hanc vero aequilibrum sustentationem et locomotio paulatim datur, quae magis magisque confert, ut loco se movens parvulus vires suas nosse discat et cum vividiori sui conscientia magis evigilet attentio.

Dispositio ad morbos.

§ 20. Natura — hominem tantum nudum et in nuda humo, natali die objecit ad vagitus statim et ploratum, nullumque tot animalium aliud ad lacrimas et has protinus vitae principio (*). Minus vitae quamvis rapidioris robur, major organorum teneritudo et mollities in causa sunt, ut infans potentiis inimicis amplius offerat atrium et facilius cedat, majorem inde ad morbos dispositionem reliquis aetatibus habens, quam et tanta morborum et nigrae mortis in aetate infantili cohors, eheu satis comprobant matresque cadavercula moestae deplorantes testantur. Peculiaris ceteroquin vitae ratio, cujus nisus praecipuus in formationem convertitur; nervorum et

(*) Plinius secundus Major Lib. VII. C. 1. de homine.

musculorum agilitas summa; cerebri moles, inque plastica vitam magna potestas, dentitionis opus in nervorum vasorumque excitantem exerens effectum; illud tandem, quod potentiarum nocentium longe plurimae corpus per canalem irrepunt alimentarem, infantem recens natum ad morbosas vitae plasticae adfectiones cum nervorum saepe turbis conjunctas per eminentiam disponunt: unde tot digestionis et adsimilationis vitia, acidum primarum viarum, abnormis mucii secretio, diarrhoea frequens, aphtae, atrophia, rachitis, hydrocephalus, nervorum distensiones, subluxationes, luxationes, claudicatio spontanea etc. facili concipiuntur negotio. Evolutis autem in dies magis magisque nervis, musculis ossibusque, et qua ratione vitae animalis organa perficiuntur, eadem etiam hujus potestas increscit et in vitam plasticam renisus; quare quamvis magna adhuc ad morbos vitae plasticae dispositio supersit, simul tamen proclivitas in adfectiones abnormes vitae animalis, uti scrophulae, exanthemata, tussin convulsivam, anginam membranaceam, quae hocce tempore infantili insidiantur aetati.

Aetas puerilis.

§ 21. Stadium puerile orditur a secunda dentitione ad pubertatis evolutionem excurrens. Dentibus secundi sive permanentes dissepimentis a lacteis jacent separati in mandibula; evolvuntur, crescunt, lacteos attingendo dentes, eorum radicibus surculos dantes arteriolas premunt eoque pabulum detrahendo, resorptione interim proceden-

te; tali ratione radicibus resorptis lactei vacillant dentes elabunturque ordine eo, quo prorupere. His succedunt permanentes fixi aut dentes secundi, quorum germina in embryone jam delitescabant, magnitudine excellentes eumque servantes ordinem, ut primo incisivi, dein primus dens molaris bicuspidatus, quem sequitur dens caninus; nunc venit secundus molaris priori similis molari. Primus molarium majorum, ut distinguatur a prioribus duobus, qui secundum Odontalgiae Professore Dr. de Carabelli, cujus in hac medicinae sparta eruditionem nostri aevi acrybeia non indigam putamus, *Backenzaehne* adpellantur, anno jam 4. prorumpens permanentem sistit nullo alio substituendus. Anno 8. aut 9. novus jam extat dens, secundus nimirum molaris major reliquis 24 adnumeratus ad 28 usque eorum numerum explens. Haec vero dentitio magnam ponit in corpore mutationem, quod nunc extenditur in longum, caput incremento majori desistit artubus inferioribus magis perfectis: quibus omnibus organismus integer adulti hominis proportioni ~~■~~ appropinquat. Ossa majorem perfectionis gradum adtingunt, cranium sese claudens permanenti donatur characteristicam formam; portionibus pluribus composita ossa, mandibula inferior, vertebrae, ossa ilei in unum conerescunt os; ossa varia cartilagine apophysibus magis magisque extensis conerescunt; in ossificatione poplitae nil amplius desideratur. Textus cellulosus universim adhuc praevalet gelatinam in tota corporis mixtura excedentem praeseferendo; quo fit, ut agilitas et multiplicitas motuum fundentur. Fibra nequaquam exulta minorem pos-

sidet azoti copiam ac in adultis contingit. Musculi cadaveris puerilis sunt gelatinosi, minorem in putredinem offendunt praerogativam. Membranae fibrosae sunt gelatinosae, molles, facile cedentes. — Musculi debiles admodum irritabiles facileque concitandi continuo ad motum distinguuntur nisu. Systema arteriosum maxime activum insigniorem praeseferens diametrum fluidi plus continet ac in adultis; quibus ulterius capiendi incrementum fundatur facilitas. Praeceteris activa cernuntur vasa reproductioni unice dicata, vasa lymphatica glandulaeque nominis ejusdem. Membranae mucosae magna pro stimulis recipiendis notantur aviditate.

§ 22. Nunc demum massa organica ulterius expedita una cum virium formatione correspondente perfectiori status in puero dynamicus deserendi locum invenit paululum, quantum humeri ferant, fusius delineandus. Viribus novis adhuc ideo nondum obtusis talis imprimatur character, ut facilius recipiant atque in stimulum reagant vividius, ast exigua perseverantia ac fortitudine: est enim lex in natura ab ovo usque ad malum rerum existentium, lex definita pulcherrimis, quos nulli adhuc naturae pictorum imitari fuit datum, coloribus ab eximio Nostro HARTMANNO depicta. Non igitur mirum tantum videre nisum in actionem continuam, animum nova captandi et dulcem in se ipsum fiduciam. Magna pro stimulis receptivitas secumfert eruditionem, sed et validam ad consuetudines et desuetudines pronitatem; ad eruditionem nisus lubentissime sympathicis cum reliquis ho-

minibus ambientibus sensationibus excitatur, eo-
que nisus evadit immitandi; vivax est phantasia et
nequaquam in altiora directa objecta puerulum
novae eique ignotae tradit relationi sibi ipsi blan-
dienti; mentis actio non nisi perceptionibus haeret
amoenis, quum e contra, quae extra sensus jacent,
sensatione patefiunt et in voluntate qua instinctus
prorumpit moralis: quando ita dicere fas esset, mi-
norem hominem inter et bestiam necessitatem as-
sumere liceret, ac nonnullis philosophis placuit
nimis bestiarum amantibus. Progerminat obscura
quaedam vis cujusdam primitivae imponderabilis,
nec tempore, nec spatio addictae animam, ut ita
dicam, macrocosmi efficientis, quae posita, quam
mundum nominamus constituit; evigilat haec sen-
satio sponte sensationibus independens in timore
prae sycophantiis primo conspicua.

Dispositio in morbos.

§ 23. Praedominium in hac aetate textus cel-
lulosi ejusdem systematis aegritudines, licet mi-
nores, quo proximior aetas juvenilis accedit, pro-
ducit. Idem agitur cum vita irritabili ac sensiti-
va minus virtutis potentiis opponente externis,
ea tamen differentia, quod morbi horum syste-
matum frequentiores passim occurrant, activis,
ast non necessario. Actio vividior vasorum repro-
ductivorum, vasorum lymphaticorum et glandula-
rum ejusdem nominis magnam involvunt affectio-
num morbosarum necessitatem, quum etiam ac-
cedat, ut fomitem morbidorum facilius permitta-
tur susceptio. Membrae mucosae irritabiles ni-

mium, extus vero summe patentes haud raras et fixas sistant morborum sedes. Irreparabilem tam facile et eheu, non raro tenerrimae genti perversa animi et mentis directio imprimit labem, quas enumerare earumque reddere rationem psychopathologis convenit.

Aetas juvenilis.

§ 24. Illa vitae humanae periodus, quae tantam in organismo metamorphosin ponit proteiformem, sive spectemus corporis, sive mentis animique facultates scrutemur, florem omnis evolutionis praeseferentes, ut nobis objectum sit viribus omnibus dignum, quod licet summus fuerit animus, tamen quisque lectorum eruditorum in hac physiologo et psychologo terenda area inveniet. Res publica vero non minus magnum inde, quando paedagogorum munus sanctissimum ita esset absolutum, quomodo exquisita in hanc juvenilem periodum dictat eruditio, emolumentum hauriret, nec non parentes tantos in filiis et filiabus deplorandos haberent nostri saeculi scripulum adeo defoedantes, ac sordidis nebulis obtegentes, si educatio non fuerit perversa maculataque, si genitores in seligendis educatoribus ac educatricibus majorem foverent solertiam natosque illis ut plurimum traderent erudiendos, quibus et sapientia et sal est *propriae experientiae*.

§ 25. Hanc aetatem non immerito omnis temporis decantatam lyris, poëtae cum anni vere compararunt, religiones nonnullae post tumultum vitam futuram dulci ac iusonti ludibrio floridam

sibi imaginantur juventutem. — Propter quod hominis evolutio ab hinc rapidius procedat, novus et animae et corpori imprimatur character; ut vero homo hoc attingat perfectionis culmen, insigniori indiget temporis intervallo reliquis animantibus origini proximioribus: qualis ratio et obtinet in nationibus, quarum mentalis excultio non tam alta gaudet scala, et ^{quae} evolutionis perfectae limites prae illis citius tangunt; quod per vastas terrarum regiones oceanumque peregrinantes testantur. Quotiescunque entes vegetabiles eorumque evolutionis ulterioris periodos consideramus, quum planta quaedam nobilior minus ignobili serius cyclum suae percurrat vitae, satis abunde comprobatum habemus. Gradum hunc perfectionis foeminae prae viris celerius ac evidentius nanciscuntur, quem nos pubertatem vocamus. Tempus vero, quo haec intrat, determinare minime valemus, quum clima, consuetudines variae, educatio, praematura nimisque mentis intentio, in alterum sexum lege citius se manifestans libido aliaeque circumstantiae laterales symbolam suam huc conferentes illam seriorem ocyoremve reddere queant. Vivacissimum nostram in rem argumentum polum oppositum utrumque offerens in nivearum et sole fere ambustarum regionum, quarum soboles sunt, puellis habemus; vegetationi cuivis obsecundans Itala terra puellas puberes reddidit duodecim annorum.

§ 26. Vis plastica in systema genitale jam nunc directa insignis totius organismi revolutionis in causa est. Hac periodo in juvene ab initio pilli teneri (lanugo) in faciei labio superiore, in men-

to, nec non in regione pubis erumpunt, qui de die in diem frequentiores, longiores crassioresque adparent; larynx fit amplior, unde vox profundior, validior, asperior; brachia solidiora, incessus firmus; testes acquirunt vasa majora, magis magisque discernere incipiunt, paris ratio et in glandula observatur prostata. — Puellae jamjam loquuntur voce sonora, elevantur mammae juvenile decorantes pectus seducente albedine suavi, fiunt turgidae, porriguntur eoque magis quasi oscillando, quum amans adspiciant objectum; crura magis divergentia, progerminat lanugo in pudendis, prominet mons Veneris; uterus sanguine prius inops cartilagineeque durus ditior evadit vasis, levior, magisque succulentus; intrat fluxus catamenialis omni lunae qua tributum solvendus, et matura fit virgo acerba.

§ 27. Quae antea somno vitam degebant occultam, organis evigilatis eorundem existentia actionibus iisdem solum propriis patefiat oportet, quarum et directionis ratio peculiaritatem quandam involvit: quos nec somniavit antea organismus invincibili modo in alterum sexum diriguntur nisus novam inseparabilemque efficientes unionem, cujus productum nil nisi propagationem et generis humani numero numeri auctorem constituit. Temporis puncto, quo planta meretricia pulchredine sensus mirabundos splendentibus coloribus aromateque suo in gaudium offendit, exhilarat, roboratque, eodem momento in formationem individuorum sibi similium videtur intenta; robore acquisito ac virtute per omnem organismum inflata, ad propagationem nisum in animali

natura tanta excitat fortitudine, quae saniei proxima nubi ac in realisatione ejusdem nisus pristinae requiei locum invenire permittit; miros et in homine hic nisus excitat effectus. Tenerrima puella prima jam juventa sensationem quamdam occultam in alterum percipit sexum, quam ad altiozem quemdam esse destinatum scopum nulli non censemus.—Peculiari sensatione in foeminam perflatur adolescens ejusdem rationem nec sibi, nec aliis reddere quiens, prima germinatione ad psychen potius, quam ad somma referenda, quin organorum genitalium intercedat mechanismus, in altius cum reliquis individuis haec periodus impellitur commercium; oculus definitis non amplius addictus terminis majorem naturae existentis perspicere et scrutari contendit fortiusque *Unum* quoddam in singulis et toto omniens, et quidem adeo, ut singulam in concreto imperfecta esse sentiat sensationibus ductus sympathicis. En, amicitiae vagabundae in juventute ortum! en, primum pro firmioribus radicibus amoris in alterum sexum figendis germunculum primum! qui vero amor chimicae et electricae adfinitatis instar in homogeneitate locum habente antinomia partim, partim de die in diem magis se enucleante pulchritudinis sensu fundatur ac primitus semper genuinus psychicus ac idealis, postea vero ac insensibili modo corporea natura miscendus corporeas ponens adpetentias.

§ 28. Adolescens non amplius infantili delectatur ludo; amiculorum gaudium recusat; quum econtra praesentis amicae necessitas magis urgeat ac antea, absentem vividius cupit videre ac

involuntarie ferme, quo dulcinellam invenisse somniat, adgreditur locum; cogitat de ea vigilans, somniansque de nocte ejus imaginem cernit. Illa vero insontis florida puella hilaris juvenis lumina vivacia, quin pudore perfundantur genae, non amplius perfert, eadem tamen lumina fugere velle eidem animus non est; occulte in juvenem nititatur, oculum in terram figit et suavis veluti Aurora rosea insontiae rubedo genas suffundit, quam primum ejusdem oculus huic obvius redditur amantis; improvisè quando concurrit uterque expavescit, fortiter palpitat corculum, opprimitur pectus; profunda suspiria mittit absenti et loquax fit taciturnus, fit moestus, de nocte inquietus in tenebras spectat, spectat in noctivagas faces coeli iiscum vigiliis cum somno mutando uterque. Veluti fragiles ab aura vibrantur aristae omnipotente uterque agitur amore. Quamprimum vero, quae expostulant, vividius sentiunt, eaque norunt; quid non suscipiunt ad satisfaciendum nisi ac dependentibus plenas carpendas vitibus uvas!—Labor nullus nimis premens, suscipitur; periculum extat nullum, perfertur. Quaecumque in deliciis et officiis habentur, dulcissimo libantur amori; potus repudiantur et cibus, requies fugitur et somnus, parentes deseruntur et natales, imo virtus frequenter haud respicitur et honos, objectum amatum omnibus carius, quae hucdum cordi cara et optata fuere, aestimantur.

§ 29. Hujus vero pubertatis periodi introitu altiores hominis facultates perseverante altiori receptivitatis gradu fortitudinem offerunt majorem

et ad actiones continuas et novas stimulos suscipiendi nisus in sciendi erumpit cupidinem; imaginatio enim fit vividior et vivacior, pro pulchritudine sensus non minus ac pro quovis ideali magno magis magisque evolvitur et propriae vis magis magisque crescens sensatio, fortitudinem animo imprimit et spernere pericula docet. Ast receptivitas spontaneitatem superat; nec voluntas attingit dominatum; inde incontinentia et characteris firmi absentia. Quid vero dicamus de hanc periodum tenente tam magno in reliquum corpus dominio amoris, qui, ut clarissimi praeceptoris HARTMANNI verbis utamur, divinae est lucis radius generi adfulgens humano. Tanta in reliquam oeconomiam juvenilem non minus ac in omnem aetatem dignitas a canis temporibus perspecta omni ex parte expedit hujus adfectus expeditius exponere valorem. Si vero amor ad hoc usque momentum dignum unquam invenit praecorem, dignissimus certe vocatur, quem immortalem colimus, noster HARTMANNUS, quem ducem salubris artis redivivum Hippocratem, quousque licebit pro viribus sequi juramus. Profunda enim ratio omnem terrarum orbem in stuporem convertens hujus praedilecti Magistri, eheu, ante diem erepti, cum castissima observatione unita omnem jure in se non trahere animum non debuit. Sic veterum stetit segura fama, sic praeiit HARTMANNUS meruitque coelum! En verba mox adducenda circa amorem ejusque ad organismum relationem ab secula superveniente Magistro HARTMANNO prolata. "Nur die Liebe ist fähig zu grossen Gedanken, Plänen und Unternehmungen, Liebe

„haltet den Menschen an Menschheit, macht ihn gefühlvoll für
 „freude Leiden, gutbäetig, muthig in Gefahren und empfindlich
 „für jede Freude des Lebens. Wer nie liebt, ist Egoist klein-
 „denkend, eigemützig, geizig, furchtsam und tückisch, unempfindlich
 „gegen reinere Freuden, zehischer, oft unnatürlicher Wollüstling.
 „Wohl also dem Jünglinge und dem Mädchen, welche ihre
 „Herzen reuscher Liebe weihen, wohl ihnen, evenn sie diese kost-
 „bare, aber zarte Pflanze pflegen und sorgfäetig bewahren, damit
 „sie durch ihre Blüthen Wohlgeruch und Kraft verbreite und
 „Frücht bringe in Fülle,“ (*) *Et revera amor vincula*
sistit, quo et res domesticae et publicae in unum
quoddam coalescunt hominemque singulum homi-
nem faciunt ac, qui eidem praefixus est, scopo
adducunt. Quaecunque utilia cernuntur, vitae tan-
tas miserias quaecunque facilitant animoque im-
mortalitatis imaginem praeludunt, amori debentur;
sed amori nunquam solis qualitatibus exter-
nis superstructo eoque nec praematurato, nec im-
modice in usum tracto. Gratulamur illi, qui
fructibus hujus adfectus distinctis fruitur cancel-
lis! Quomodo vires suas enucleet, aspicias vellimus
juvenem castum. Quam homini die natali
sapientissimis haustibus vis mundi inflavit, virtus
in eo adhuc viget divinitatis; vide ut omnes pro-
prietates sui corporis, animae facultates omnes e-
volvantur, quae perfectionem praesentant huma-
nam: corpus mirifice et firmiter excultum, agiles
sunt artus, pectus superbit, florent genae, ob-

(*) Glückseligkeitslehre von Pb. E. *HARTMANN* 1808.
 Dessau u. Leipzig. p. 149.

tutus serenus, intrepidus, liber ac conscius valoris sui, frons elevata coelorum aemulans serenitatem, sensus acuti, animus intrepidus ac mens serena claro oculo refulgens, fortis ac minime otiusus vitae percurrit Oceanum, qui reipublicae civis futurus: et, quando muneri cuidam in statu fungitur patriota fidus, maritum se exhibet conjugii, parvulis patrem, amicis amicum, civem patriae et hominum non nemini hominem. Cogites quaecunque, officium habeas quodcunque, fide; curat enim opes, servat arcana, honorem, amat patriam, et fortis et fidus et sapiens est. Talis in vita terrestri homini convenit scaena, qui nunquam libidini vagae inordinario modo thura libavit: fortitudo et sanitas sunt, quas sibi elegit, partes; arboribus enim nunquam praematura carpsert poma—; nunquam anima perfidiis tangitur mundi, coelis delectatur et solum Myriadibus gaudet et floribus veris et cornucopiae aestatis et fructifero autumno et dulci júbilo et vitae animantium et gaudio hominum gaudentium: nervi, nam robore abundant, nequaquam obtusi; fit haeres fortunae, felicitatis particeps coronae, qui consulit sapientiam, ac virtutem est sequutus ductricem.

Non minus puellae insontis imago nil nisi pulchritudinis et perfectionis culmen refulget. Quaecunque deliciosa videri, amoena sentiri et alta possunt cogitari muliebris in sinu suo recondit ac fovet insontia: organismus est tener, membra abrotundata, gracilia, mammae turgescunt, genae vitali roseo suffusae rubore, oculus fere ignivomus pudicitiam occulte recondens, domesticis rebus ingenium intentum, digiti teneri ad teneros

prompti labores; mores sinceri, actiones, ut animus; talis ingreditur foemina opus creationis mirificum venerationem ac aestimationem ab omnibus, quae eam ambiunt, mirum in modum metens. Quam primum autem hymen utrumque vinculis suis quoad res terrestres ligat aeternis, gaudii omnis portus omnia patefacit maria, et spatium terrae nimis angustum credens astra in testimonium felicitatis suae alta convocat voce.

§ 30. Pari excultioni in hac periodo corpus subjicitur: ossificatio finitur et cum ea incrementum in longitudinem; dens ultimus molaris prorumpit, dens sapientiae dictus, dentium 32 numerum explens;—superioris partis corporeae superioratus evanescit magis vivente genitalium activitate; systema arteriosum praevallet et processus plasticus, regeneratio et sanatio vulnerum rapidius procedunt; eo etiam pulmonum augetur actio; musculorum rubedo vividius procedente respiratione perficitur summa; thermogenesis integrum occupat organismum magis magisque crescens, cutis inde actuosior plus secernens propullulationi obsecundans pilorum uberiori ad genitalia simul et in masculis ad mentum, non minus in fovea axillari, in pectore et ad femorae; cum arteriis antagonisticè vasa lymphatica virtute sua recedunt.

Dispositio ad morbos.

§ 31. Praevalens nunc vitae animalis, et praecipue sensiferae potentia alacriorem sanguinis metamorphosin per respirationem sustinendam re-

quirit. Hoc ipsum simulque vasorum cerebri capacitas in causa sunt, ut sanguinis torrens ad pulmones magis convertatur. Quibus omnibus, quando functionum genitalium addas renisum, vitae rationes omnes, tum internas, tum externas sub hac aetate magnopere mutari et novam inde ad morbos dispositionem ordiri facile perspicias, neque amplius te latebit, cur juvenes pulmonum inflammationi, haemoptisi, phthisi, morbis ex turbatis functionibus genitalibus, vitae tandem sensiferac et animi alienationibus adeo obnoxii sint.

Aetas virilis.

§ 32. Vigessimum inter et trigesimum annum corporea hominis natura maturitatem adipiscitur et summum, qua pollet, perfectionis culmen. Quemadmodum proportio incrementi in longum perfecta; ideo et magis fluidum inter et solidum, fibrinam inter et gelatinam stabilitur aequipondium. Fibra imprimis praepollens, unde musculi fiunt solidiores, densiores et profundo tincti rubore; in latitudinem incrementum perstat, ossa validiora eorumque processus magis prominent, cor musculosius, ita et cetera intestina volumine augetur arteriis eorundem amplioribus, densioribus, compactoribus et contractioribus; membranibus fibrosis major jam competit consistentia et densitas, ita et cuti magis fibrinae; talique pacto organorum robur augetur et firmitas, unde major eorum cohaesio et maxima reactionis potestas; — minor nervorum receptivitas majoresque irritabilium vires fibrarum motus organici et voluntarii,

spectata intentione, maximum ponunt vigorem. Hancce periodum perfectissimam vitae aetatem declarare nos omnes audemus aetati juvenili nequam postponendam, verum enim vero huic superiorem habendam; pro qua sententia et ratio loquitur et omnium mortalium unicus consensus, quibus ducibus illud solum perfectum audit ens, quod nemine non organo ejusque functione primum actionibus suis libere perficiendis cum libertate, cui destinatum est, scopum adtingere potest. Ideo et felicissima et omnibus extollenda laudibus aetas virilis: vigent enim ceteris paribus, quibus procedit ulteriusque propagatur genus humanum, partes genitales efficacissimam prodendo energiam. Qui hanc felicem prae omnibus periodum vivis vir, utere, quas tibi tribuit natura, evolutissimis dotibus; carpe nunc plenas de pendentibus vitibus uvas, et fac cum uxore dilecta, res domesticas earumque dispelle curas!—Amor vero licet in propagationem sui generis sit directus, jam magis subjectus est rationi, qua duce a viro omnia repudiantur ac in eligendo objecto maximam circumspectionem patefacit. Hoc non minus in sequiori obtingit sexu, cujus vitae directio in eundem collimat scopum.

Encephalo ad summum evolutionis fastigium producto suprema animae facultatum sphaera explicatur; imaginationis excessus ratione moderatur; memoria quamvis difficilior, nullo tamen tenacior in viris, quam in juvenibus invenitur; viget mentis acumen, prudentia, maximus rationis usus, nec non promptissima judicandi facultas; animus constans firmusque advertitur, id quod

majori nervorum firmitati rationisque tribuendum potestati.

§ 33. Circa annum circiter 40. viscera abdominalia sanguine abundant, praeprimis lien et hepatis; prouti vero venae diametrum acquirunt majorem et in partibus patent externis, etiam venae portarum systema incipit praevalere. Vis plasticae praequantum adipis impenditur secretioni, quum econtra pilorum imminuitur incrementum.

Ad morbos dispositio.

§ 34. Ob sensibilitatem temperatam aetas virilis potentiis inimicis minus patet, et ob validiorem, quem illis opponit, renisum, quibus infestatur, aegrius cedit: quare quamprimum huic aetati conceditur vitae conditio sanitati aliquo modo favens, minima inter reliquas ad morbos offertur dispositio. Attamen quum aetate progrediente virili nisus in contractionem paulatim superare incipit, eoque arteriarum capacitas paulatim imminuitur, facilior nunc fit sanguinis in venis accumulatio. Systema venae portarum huic errori praeprimis obnoxium esse atque inde et ex frequentiori simul functionum genitalium exercitio dispositionem illam ad morbos, qui in viscera abdominalia suam agunt radicem, virili aetati solemnem repetendam esse, nemo non intelliget neque experientia quotidiana non inveniet. Hepate et liene mole auctis atque oxydationis processu imminuto obesitas, uberioris bilis secretionis et polycholiae symptomata in conspectum veniunt.

Aetas senilis.

§ 35. Aetas senilis illam vitae humanae sistit periodum, qua organismi massa et vires sensim sensimque decrescunt, donec homo dirae succubuerit morti. Expansionis limitatio et terrestrium praedominium senectutis denotant characteres. Cordis et arteriarum actio minuitur, inde tardior pulsus; sanguis non amplius ad systematis arteriarum extremos propellitur fines et vasa ultima contrahuntur in fibrosa concrescenda fila, arteriae evadunt tensiores, earum fibra muscularis siccior et membrana interna saepe saepius ossificata, quibus fit, ut integri corporis incitabilitas imminuatur et praesertim nutritio, partiumque decrescat substantia.—Omniū primo dentes vacillant, labuntur. Annus vitae 12. dentium incisivorum apices facit evanescentes, quorum jam anno 21. quidquam de substantia deperditur vitrea, annusque 40. tertiam jam metit partem coronae. Post annum 50. ob nutritionis inopiam perseverante resorptione non minus ac ob impletionem eorundem cavorum internorum cum substantia ossea, qua nervi et vasa actionem suam exserere amplius nequeunt; dentes vacillant ac in semper suos deserunt natales.—Physiologi haud pauci dentitionis tertiae adducunt exempla, quae vero minime negantes, probare tamen contendimus, hanc aetate contingente senili novam dentium prurptionem dentitionis tertiae nomine insigniri nequire, quum potius talem novorum dentium propullulationem maxillae processusque ejus alveolaris in senibus

resorptioni validius obtinenti adscribendam esse nullo non jure censemus, qua metamorphosi in processibus alveolaribus regrediente evenit, ut dentes, quorum germina priori aetate delitescabant, nunc sese extollere et foras non prorumpere non poterint. Quod regreditur, progressus possibilitatem excludit: quod regreditur, nunquam producit, sed non nisi, quae fuere jam producta, patefacit foras. — Maxilla enim inferior evadit angustior, inferior faciei pars brevior, prominet magis mentum; textus constituens gingivam econtra firmior et ad masticationem, quamvis imperfectam, pronus; viribus insimul digestricibus decrescentibus, gelatinae imminuitur formatio et substantia terrestris superbit; secretionum omnium major exiguitas, uti seminis in viris, ac mensium in feminis; textus cellulosus caret turgore, corrugatur, abdurescit, cui cutis firmiter adhaeret, quae imminuta adipis secretionem siccior, plicata firmiorque: sebi cutanei evaporatio et secretio pristino suo desistunt vigore; epidermis se fudit ac desquamatur; ungues solidiores, crassiores; canescunt piluli, emoriente eorum reti vasorum, decidunt demum; ossa debiliora, facilius frangenda, quum econtra exsurgant ossificationes arteriarum, cartilaginum tendinumque; musculi involuntarii imminuuntur massa, corrugantur, magis tenaces, sanguine orbi, quorum labitur actio, motus vero tardi, difficiles, trementes, sine ordine vagi, adeo ut in primis infantulis; caput labitur antrorsum, curvatur dorsum non minus ac genu; loquela debilior, rauca, tremula; musculi involuntarii paulo serius destituuntur actionum vigore; quemadmodum pulsuum fortitudo

numerusque ictuum imminuuntur, itaque et venae debiliores evadunt amittuntque contractilitatem; sanguis in iis tardius movetur, quas magis expandit, praeprimis dilatantur inferiora versus, quam vero dilatationem vena pulmonalis nondum experitur, quum major sanguinis copia in venae portarum accumulatur systemate; glandulis vero praeceteris durioribus, firmioribus et sanguine magis egenis; jecur et renes insignem reservantes sanguinis copiam, cute, testiculis etc. jamjam otiosis, adhuc secernunt.

§ 36. Corporis hebetudinem senectutis constituere characterem, verum est, sed anima hebes huic aetati nequaquam convenit. Respicias velimus, multis aliis exemplis omissis, biographiam de arte poëtica meritissimi viri G O E T H E, cujus omnium sensuum acies, licet in provecissima versaretur aetate et florentissimum aemulari valuere juvenem; quod satis satisque comprobant novissimis suae senilis vitae diebus lineae multae in lucem prolatae. Animae organa inservientia valore quidem cernuntur minore: obtunduntur enim sensus, memoria madescit, meditatio assidua languescit; ast normalem statum nonnisi respiciendo, et nunc temporis facultates mentis vigentes scientiis accumulans scientias, experientias numero augent et sapientiae tam altam ostendunt scalam, quam mortali adscendere datur.—Torrente sanguinis non amplius animi confunditur quies; affectus pusilli egoismum redolentes sunt jugulati, sed fervido amore et benevolo animo plenus futuram senex adspicit progeniem, sortem divinatur nepotum, quibus benedicit senex, et nullum non

objectum, quod magni interesse posset, generi humano genuinam excitat ac inflataffectus flammam senemque juveni reddit similem. Haec autem hujus requies aetatis fructum solummodo sistit vitae, cujus directio ad humanitatis ideale fuit intenta, ideoque adeo rara. Ter quaterque senex beate, qui cano notaris capillo, qui tam vastam percucurristi itineris viam, qui entis universam regnantis naturam semper prae oculis habuisti vocem — altaque reposuisti mente, quod tuum erat, satisfacisti officio! Quamquam pristino de die in diem destitueris valore, quamquam pede insecure ac ancipiti jamjam progredieris passu, noli, precor, sortem dolere tuam: sunt enim attributa cuius creaturae, est absolutio legis ab animo mundi—sancitae. Quaecumque eveniunt, res sunt mundanae; respicias velimus serum arbores comas, prata et agros vivaci viredine orbantem autumnum: viruere arbores et agri et prata, delectavere, fructus obtulere, ac in animis eorum, qui iis sunt usi, et laudes et grates sibi promeruerunt. Sol culmine suo paulatim declinat facieque sua splendente jamjam ad Hesperum spectat in Oceanum immersurus aquarum: ast fulsit, terrae donavit calorem, exhilaravit creaturas, quarum gratibus totos implevit cordes. En tui status imaginem praesentis: laborasti, tulisti, sudasti, alsisti, recreasti, quod tuum erat persolvisti et tuum sequi exemplum natos nepotesque docuisti! Quae sint eventura, ne reformides: arbores utut dira antea hieme tectae vere novo novas habebunt comas; novus tandem nigrae noctis sinu exsurget sol in opposito coelo!—

Ast ad itineris metam tam longi quicumque et juvenis et vir momentum de semita tibi declinasti praefixa, hebetudinem mentis et animi senex deplorandam habebis; qui adolescens absque ordine terruisti vitam; quicumque in vanis tuam invenisti existentiam; nec ad ideale quoddam laude dignum tuum adtulisti caput; quicumque mundanis detentus fueris vinculis, nunquam altiozem respexisti ordinem rerum: et animi premeris hebetudine et congelascente frigore mentis et sordida cupidine habendi et avaritiae furiosa—. Nonne, quum vitae tuae retibus mare pernavigasti tuis, in portumque tuam vis pellere navim, quod praestare tuae recusant vires; nonne linteis novis, robore restaurato in alia via tuum cupis repetere cursum? Sed nec dant venti, nec dat mare ratesque praestare recusant: factum est irreparabile, recusatusque portus, navigium tuum non nisi diris traditur procellis. Quicumque pessumdasti corpus animique dotes, utrumque possumdatum dole; vide, ut corpus vacillet; vide, ut levissima aura crurum exesorum obtusos feriat nervos, ut skeleton tuum miserabile visu per ornatissimam serpat naturam, ut, qui exemplum potius exhibere debuisses, nepotibus sis aut odium aut taedium et cachinnus et risus. Quid vero num te non taedet pudetque, qui civibus utiles addere debuisses cives, publici juris fecisse skeleta viva keletis novis inundantia mundum? Novissima jam tibi sonat hora, lumina semet claudere incipiunt, clauduntur, rigescunt membra, motus nullus, mox lethaeis sopieris aquis, conderis terra, fit tibi tumulus, sed progeniei tuae lacrymis irroratus,

quem illucere et solem pudet. — Quales tandem senectutis deliciae illos manent, quibus animus erat, quod nostris temporibus vulgatissimum exemplum, mentis suae foedae productis stirpem de-foedandi adolescentem? Quaecumque cogitarunt, surda et lubricosa scripserunt posterioribus qua specimen ingenii maculati tradituri. Redueimus, quae acute protulit Denis, ad sequentia:

Was thaten euch Ehrlich's Heldenöhne?

Ihr macht sie geil und frech.

Was thaten euch Ebusuelden Enkelinen?

Ihr decktet sie mit Scham.

Oud eure Gaben? ach sie wurden vielen

Von eurem Volke Gift.

Sie weckten böse Brunst und Thierbegierde.

In mancher heuscher Brust.

Wer heilet diese nun nach eurem Falle

Von dieser schwoeden Sucht,

Wer jene, die von diesen angestecket,

Ein gleiches Übel frisst?

Wer dämpfet eure Lieder? ach sie schallen

In ganzer Erde Taut.

Wer tilget sie? sie dauern, wirken Unheil

Bis an der Zeiten End.

Denis.

Dispositio in morbos.

§ 37. Quo minor autem vitae vis, eo minor etiam in destruentem naturae externae impetum renisus et eo major ad morbos dispositio, praeprimis ad eos qui debilitatis et languoris vitalis notam praeseferunt et sub apoplexiae paralyseos, asthmatis, arthritidis, hydropis, lythiaseos aliarumve cachexiarum, quae cum organorum textura alienata, scirrho, etc., saepe saepius cohaerent schemate, decrepitam prosequuntur opprimuntque senectam; maximus vero consuetudo senii morbus.

§ 38. Quoniam organismus humanus omnibus vitae diuturnae adminiculis respondentibus gaudet, inter hominis praerogativas longaeuitas merito referenda. Legitimus vero vitae humanae terminus difficulter definitur: observatio tamen docet, cetera animalia octuplo longius vivere, quam corporis durat incrementum, quando vero hanc observationem ad genus adplicamus humanum, tum aetas congenita — 160 annorum erit. Plures quidem vetulae inveniuntur, quam viri; summam tamen aetatem, quam hi nonnumquam adsequuntur, foeminae nunquam adtingunt: quod enim celerius crescit, rapidius decrescit—.

LITERATURA.

- G. G. SCHMIDT, *dissertatio de hominis aetatibus. Lipsiae. 1655.*
- J. B. de FISCHER, *tractatus de senio ejusque gradibus et morbis, nec non de ejusdem acquisitione. Erford. 1754.*
- G. H. KANNENGIESSER, *dissertatio de aetatibus. Kilon. 1755.*
- B. C. FAUST, *von den Perioden des menschlichen Lebens. Berlin. 1794.*
- A. HENKE, *über die Entwicklung u. Entwicklungskrankheiten des menschlichen Organismus. Nürnberg. 1824.*
- RAMINGTON, *de quatuor vitae gradibus. Edinberg. 1785.*
- J. S. SCHROETER, *das Alter. Weimar. 1803*
- R. WELSTADT, *diss. de vergente aetate. Londini. 1724.*
- HALLERI *primae lineae physiologiae. Güting: 1780.*
- J. E. G. JOERG, *der Mensch auf seinen Entwicklungsstufen.*
- J. BERNT *systemat. Handbuch der gerichtlichen Arzneikunde. Wien. 1828.*
- PH. CAROL. HARTMANN *Theoria morbi; pag. 334.*

THESES DEFENDENDAE

- I. *Luna regit febres telusque, sol nevroses.*
- II. *Gratulandum est aegris, quibus inani suo auxilio homeopathia caeca mederi potest.*
- III. *Agyrtae et aegro et medico et medicinae magnum inferunt damnum.*
- IV. *Mutatio in macrocosmo etiam in microcosmum redundat.*
- V. *Medicina absque naturae philosophia — rudis empyria.*
- VI. *Per quae vivimus et sani sumus, per ea etiam aegrotamus.*
- VII. *Rheumatis origo in vicissitudinibus electricitatis praecipue quaerenda.*
- VIII. *Morbi exanthematici vernaе tempestatis fideles comilitones.*

- IX. *E vita putredo — e putredine vita prodit.*
- X. *Medicinam invenit necessitas, suggestit casus, notavit experientia, probavit ratio; hinc in Medicina fortuna non datur.*
- XI. *Rheumatis et Catarrhi in uno eodemque individuo pari tempore existentia frequens.*
- XII. *Nevrothiae a morsu virulento a nevrothiis a morsu simpliciter irato essentialiter differunt.*
- XIII. *Praxis cunctas morborum curationes eadem modulo adcomodare non debet.*
- XIV. *Morbis specificis specifica est medicamentorum tolerantia.*
- XV. *Tolerantia medicamentorum specifica crescit cum morbo et viceversa.*

NARODNA IN UNIVERZITETNA
KNJIŽNICA

COBISS #

00000320990

